

Gymnázium, Český Brod, Vítězná 616

Program proti šikanování 2022/23

1. Cíl programu:

- vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí
- pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu

2. Tvorba a realizace programu:

- všichni pedagogičtí pracovníci školy
- Pracovníci školy nesmí akceptovat šikanování v jakékoli formě. Vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů, založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka.

3. Koordinace tvorby programu:

- Školní metodik prevence + výchovný a kariérní poradce

4. Vyhodnocení naplňování programu:

- metodik prevence na závěrečné pedagogické radě školního roku

5. Podpora programu:

- vzdělávání pedagogických pracovníků v akreditovaných kurzech k problematice šikanování - rozpoznat varovné signály šikany a potencionální oběť a agresora (příloha č. 5 a č. 6)
- doplňování odborné literatury
- kontrola dohledů nad žáky

6. Dokumenty, literatura:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 -2027
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policíí České republiky při prevenci a vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j. 25 884/2003-34
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-513-X
- KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-7367-871-5
- LOVASOVÁ, L. *Šikana*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2005, ISBN 80-86991-65-2

- MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2310-5

7. Pomoc:

- Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje v Kolíně
+420 321 717 168, +420 732 711 206
- Středisko výchovné péče Kolín
+420 777 738 794, +420 321 798 630
- OSPOD v Českém Brodě
Bc. Eva Dobiášová +420 321 612 121, +420 735 172 521,
Bc. Markéta Svobodová, Dis. +420 321 612 129, +420 735 172 523
- Policie ČR v Českém Brodě +420 321 622 361, +420 974 874 700,
+420 602 263 007
- Společenství proti šikaně – Michal Kolář +420 737 436 120, +420 244 007 006,
michalkolar@volny.cz, Vladka Kožuriková +420 606 118 199, vladka-k@seznam.cz
- Poradna na stránkách www.minimalizacesikany.cz, www.chat.linkabezpeci.cz,
www.linkabezpeci.cz (nonstop bezplatná linka 116 111)

8. Informování žáků o problematice šikany:

- vyučování
- třídnické hodiny
- mimoškolní pobyty (lyžařský kurz pro žáky 1. ročníků)

9. Informování žáků a rodičů o programu:

- žáci - na začátku školního roku, zápis v třídní knize
- rodiče - na první schůzce rodičů

10. Co dělat, pokud se dozvím o šikaně:

- obrátit se na učitele, třídního učitele, vychovatele, výchovného poradce, metodika prevence, na vedení školy

11. Co dělat, pokud nejsou projevy šikany uspokojivě řešeny:

Obrátit se na:

- ředitele školy
- školskou radu
- zřizovatele (Krajský úřad Středočeského kraje, Zborovská 11, 150 21 Praha 5,
podatelna@kr-s.cz)
- Českou školní inspekci (Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, posta@csicr.cz)

12. Charakteristika šikany:

Šikanování (ubližování, trápení) je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a většinou opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či

skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky ve formě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání (příloha č. 2).

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- *vždy jde o převahu síly (fyzické, psychické, množstevní, mentální)*
- *oběť vnímá útok jako nepříjemný*
- *dlouhodobost ale i krátkodobost útoku*

13. Projevy šikany (příloha č. 3):

- verbální: přímá, nepřímá – psychická (součástí je i kyberšikana)
- fyzická: přímá, nepřímá
- smíšená: kombinace verbální a fyzické šikany
- kyberšikana: projevy šikany prostřednictvím elektronické komunikace (zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. prostřednictvím ICT technologií)

14. Obecné zásady při řešení šikany:

- rozhovor s obětí (vnější obraz šikanování) + nalezení vhodných svědků
- rozhovor s informátory a svědky individuálně (vnější obraz šikanování)
- konfrontace informátorů a svědků - v případě neshod ve výpovědích
- rozhovor s agresory
- konfrontace agresorů
- v prvních třech fázích musíme získat co nejpřesnější informace o situaci ve skupině

Vnější obraz šikanování:

- *V rozhovorech s obětí a informátory a svědky zjistíme odpovědi na následující otázky:*
- *Kdo je obětí?*
- *Kolik je obětí?*
- *Kdo je agresorem?*
- *Kdo je iniciátorem, je-li více agresorů?*
- *Kdo je aktivní účastník šikanování?*
- *Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětím šikanování?*
- *K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo během šikanování?*
- *Jak dlouho šikanování trvá? Jedná se o počáteční či pokročilé stádium šikany? (příloha č. 1 a č. 4)*

Vyšetřování:

- *Po celou dobu se snažíme zabránit domluvě pachatelů. Vyšetřování má probíhat rychle – v ten samý den, kdy k ní došlo.*
- *Rozhovor s obětí – Co se stalo? Kdo začal a jak? Stalo se něco takového již dřív? Kdo u situací byl (spolužáci i učitelé)?*

- *Nalezení vhodných svědků a rozhovor s nimi. Informátor může být označen obětí anebo musíme věřit své intuici a hledáme někoho morálně zásadového. S informátory mluvíme postupně, individuálně. Žáky, kteří jsou označeni za agresory či žáky, kteří s nimi sympatizují, necháváme ve vyšetřování jako poslední. Nápadné nesrovnalosti řešíme konfrontací. Nikdy nekonfrontujeme agresory s oběťmi!*
- *Rozhovor s agresory a konfrontace mezi nimi. Již z předchozích rozhovorů s obětí a informátory bychom měli mít přesnou představu, co se stalo. Agresori budou velmi pravděpodobně vše popírat a lhát.*
- *Informace, které řeknou oběť i informátoři musí zůstat utajené. Tajíme i jména informátorů (mohou nám být nápomocni později jako ochrana obětí).*

Léčba:

- *Po vyšetření je nutné kontaktovat rodiče, uskutečnit setkání rodičů, vedení školy a ostatních, kteří se vyšetřování zúčastnili. Rodičům oběti i agresorů předáváme kontakty institucí, na které je možné se obrátit o pomoc (SVP, PPP, jiní).*
- *Možnosti potrestání agresorů: důtka třídního učitele, ředitele školy, snížená známka z chování, podmíněné vyloučení či vyloučení ze studia (příloha školního řádu - klasifikační řád). Možnost vyřadit agresora a přeřadit do jiné třídy umožňují-li to provozní a organizační důvody.*
- *Náprava situace ve skupině - práce se třídou s pomocí SVP nebo PPP.*

15. Řešení situace vlastními silami (počáteční stádia šikanování):

- *rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování – třídní učitel se žáky na začátku školního roku stanoví pravidla chování ve třídě a připraví postup při řešení situace ve třídě, ve které někomu není dobře (seznam lidí, na které je možné se obrátit – spolužáci, učitelé, rodiče, známí, ředitel školy, internetové poradenství).*
- *počáteční stádia šikanování – při projevech počátečního stádia šikanování začleňuje třídní učitel do třídnických hodin témata – bezpečí ve třídě a mimo třídu, dodržování pravidel společenského chování, násilí a různorodost jeho projevů, obrana proti násilí, rozdíl mezi žalováním a prosbou o pomoc (pro sebe nebo spolužáka), chování k lidem, které nemám rád nebo si s nimi nerozumím. Zároveň dá učitel jasně najevo nesouhlas s jakýmkoli projevem ubližování.*
- *pokud třídní učitel nedocílí změny, kontaktuje metodika prevence a učitele občanské výchovy - společně vytváří další postup práce se třídou (zařazení tematiky do hodin, použití depistážního dotazníku šikanování, rozhovory s obětí)*
- *při vlastním vyšetřováním dodržovat zásady - bod 14*

16. Řešení situace pomocí z venku (pokročilá a nestandardní šikana, skupinové násilí vůči oběti):

- *překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti*
- *zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi*
- *pokračující pomoc a podpora oběti*
- *kontaktování Policie ČR, OSPOD*
- *vyšetřování (bod 14)*
- *kontaktování PPP nebo SVP - domluva na postupu práce se třídou*

Příloha č.1: Stádia šikany

První stádium: ostrakismus¹

Jedná se o fázi, ve které agresori neubližují oběti fyzicky, nýbrž ji pouze vyčlení ze svého kolektivu, nikdo se s ní nebaví, nikdo ji neodpoví na pozdrav, a když, tak pouze hanlivou poznámkou. Oběť je postupně vytěšňovaná z kolektivu. Oběť se zpočátku snaží bránit. Objevují se u ní agresivní reakce vůči spolužákům. Vrací spolužákům nadávky, brání se vztekem a ranami. Agresori ale vidí, že jejich pomluvy fungují a tlak zvyšují. Oběť se začne stahovat do sebe a snaží se být z dosahu agresorů. Ve většině případů se objevují tři charakteristické znaky – velice rychle se horšíci prospěch, náhlé zhoršení schopnosti soustředit se, tendence navštěvovat spolužáky z nižších ročníků. V nižších ročnících ale může sama oběť začít ubližovat slabším spolužákům. Kolektiv třídy se rozdělí v naprosté většině případů na tři části. Na jedné straně stojí agresor a jedinci, kteří s ním sympatizují. Na druhé straně je oběť nebo oběti. Mezi nimi je tzv. neutrální jádro, které dokáže učiteli podat nejobektivnější informace. Jestliže oběť najde někoho, kdo s ní bude mluvit, obvykle šikana končí.

Druhé stádium: fyzická agrese a psychická manipulace

Obětí se většinou stává již dříve ostrakizovaný jedinec. Nejčastěji tato fáze nastává, když se třída dostává do náročné situace, do velkého stresu, např. před pololetím, před koncem školního roku, na horách, na výletech, kdy jsou děti poprvé mimo domov bez rodičů.

Agresori si potřebují tento stres nějakým způsobem vykompenzovat. Agresor na oběti často trestá to, co je mu samotnému nepříjemné. To není ale jediný důvod, proč agresor šikane. Může to být způsobeno i konkurenčním bojem, někdy agresor své oběti ubližuje jenom proto, že se nudí a utrpení oběti pro něj znamená vytržení ze všední nudy. Agresor si na oběti může kompenzovat svoje snížené sebevědomí, pocit neúspěšnosti či nepřijetí ve skupině.

Začíná zde bití oběti, kopání, silné slovní urážky, oběť začíná být nucena k drobným úsluhám agresorů, např. nošení tašek a svačin. Agresor se do určité míry stává závislým na ubližování oběti, často oběti verbálně i neverbálně vyhrožuje.

Oběť začíná mít nepředstavitelný strach. Přirozenou reakcí je v tomto případě útěk od strachu. Jedná se o útěk v různých podobách od klasického záškoláctví přes somatizaci až po různé formy sebepoškozování.

Neutrální jádro se většinou rozpadá, část jedinců se dává na stranu agresorů, mnohdy se objeví část, která sympatizuje s obětí a je-li dostatečně silná a veřejně se postaví za oběť, může se šikana zastavit.

Třetí stádium: vytvoření jádra

Agresori si začínají uvědomovat jasnou převahu nad obětí, začínají rovněž silně ovlivňovat celý kolektiv stylem, buď budete s námi, nebo jdete proti nám a stanete se sami obětí. Agresori se stávají závislími, jakmile jsou ve stresu, je tu vždy někdo, na kom si svůj stres

---

¹ Podle Wikipedie, otevřené encyklopedie, je ostrakismus takzvané střepinové hlasování o vypovězení občana ze starověkých Athén. V současné době je tento pojem používán pro vyloučení jedince z kolektivu.

vybijí. Většinou si vybírají tzv. hlídače, kteří sledují pohyb učitelů na chodbách, a agresory varují.

Ostatní spolužáci ubližování přihlížejí, ale nezasáhnou. Často jsou rádi, že nejsou na místě oběti. Pokud někdo sympatizuje s obětí, nedává to najevo ze strachu.

Oběť se dostává do bezvýchodné situace. Nikdo jí nevěří.

Čtvrté stádium: vytvoření norem

Charakteristickým znakem je, že se ve třídě začne objevovat slovník nadřazenosti a podřazenosti.

Oběť je stále více tlačena do podřízené úlohy, třída se začíná rozdělovat na „vládnoucí třídu“ a „poddané“. Psychika oběti je tak zasažena, že i ona se stává na šikanování závislá, přijme svou úlohu jako normální, přestane se bránit a začne k oběti vzhlížet. Paradoxně oběť začne v hodinách vyrušovat a šaškovat, aby se agresorovi zalíbila. „Raději udělám toto, než aby si na mě vymysleli něco horšího.“ Pro učitele bývá toto chování naprosto nepochopitelné, oběť začne mít výchovné problémy a velmi špatný prospěch.

Jedinci, kteří byli na začátku neutrální, se podílejí pasivně i aktivně na šikaně.

Páté stádium: totalita neboli dokonalá šikana

V podstatě neřešitelné stádium, kdy normy jsou už nastavené, v kolektivu vládou agresori, všichni včetně oběti je brání. Celá třída poslouchá agresory, kteří často ani nemluví, jen neverbálně komunikují se třídou. Učitel nezmuže absolutně nic.

Agresori jsou zcela opojeni mocí, nemají hranice toho, co ještě můžou a co již ne. Formy ubližování jsou brutální a hrubé, že hrozí ublížení na zdraví až smrt.

Všechna stadia šikany jsou řešitelná, kromě posledního, pro které je jediným možným řešením rozpuštění kolektivu.

„Oběti jsou většinou ve stádiu, kdy dochází k tzv. Stockholmskému syndromu, nedokáží si svůj život bez agresorů představit, vzhlížejí k nim, naprosto bezmyšlenkovitě plní ponižující příkazy, popř. si nechají naprosto dobrovolně ubližovat bez známek jakéhokoliv odporu.“

Zdroj:

MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6

Příloha č. 2: Přímé a nepřímé ukazatele šikany

Nepřímé ukazatele	Přímé ukazatele
• strach jít ráno do školy • záškoláctví • opakované bolesti hlavy nebo břicha • zhoršení prospěchu ve škole • ztráta zájmu o učení • porucha soustředění, apatie • časté pobývání v blízkosti učitelů • ustrašené vystupování • pozdní návraty ze školy, mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy • zašpiněný nebo poškozený oděv • dítě se vrací ze školy vyhladovělé • modřiny, odřeniny a řezné rány bez věrohodného vysvětlení • opakovaná ztráta peněz a osobních věcí • dítě žádá o peníze pod různými záminkami • špatné usínání, noční můry • smutná nálada • nezvyklá agresivita	• úmyslné ponižování • hrubé žertování a zesměšňování • nadávky • neustálé kritizování • poškozování a krádeže osobních věcí • poškozování oděvu • výsměch a pohrdání • omezování osobní svobody • honění, strkání, bití, kopání a jiné tělesné napadání

Zdroj:

LOVASOVÁ, L. *Šikana*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2005, ISBN 80-86991-65-2

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT- 22294/2013-1

Příloha č. 3: Klasifikace typů šikany

Druh šikanování	Příklady projevů
Fyzické aktivní přímé	Agresoři obět' věší do smyčky, škrťí, kopou, fackují
Fyzické aktivní nepřímé	Kápo pošle nohsledy ² , aby obět' zbili. Obět' jsou ničeny věci.
Fyzické pasivní přímé	Agresor nedovolí obět'i, aby si sedla do lavice, brání jí tak v dosahování jejích cílů
Fyzické pasivní nepřímé	Agresor odmítne obět' na její požádání pustit ze třídy např. na toaletu apod.
Verbální aktivní přímé	Nadávání, urážení, zesměšňování
Verbální aktivní nepřímé	Rozšiřování pomluv. Patří sem i tzv. symbolická agrese, která může být vyjádřena v kresbách, básních apod.
Verbální pasivní přímé	Neodpovídání na pozdrav, otázky apod.
Verbální pasivní nepřímé	Spolužáci se nezastanou obět'i, je-li nespravedlivě obviněna z něčeho, co udělali její trýznitelé.

Zdroj:

KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-513-X

---

² Podle Koláře (2000) je to typ agresora, který nevyvolává šikanu sám, ale připojuje se k ní ze strachu, aby se obět' nestal sám.

Příloha č. 4: Rysy chování, spolupráce, vztahů a celkové atmosféry ve skupině

	Počáteční stádium	Pokročilé stádium
Jak se chovají oběti a jak odpovídají?	Poměrně otevřeně mluví o tom, co se jim stalo a kdo je šikanoval.	Je patrná ustrašenost, nechtějí prozradit, kdo jim ublížil. Někdy zdůvodňují své zranění bizarním způsobem.
Jak svědkové spolupracují?	Vyjadřují nesouhlas se šikánováním a bez většího strachu vypovídají.	Odmítají vypovídat, tvrdí, že nic neviděli a neslyšeli. Občas přiznávají, že nesmějí nic říct, protože by měli peklo. Případné výpovědi působí podezřele.
Jak se svědkové vztahují k podezřelým agresorům?	Násilí nepopírají a vyjadřují k němu své výhrady.	Násilí bagatelizují nebo ho popírají.
Jak se o konkrétním násilí vyjadřují ostatní členové skupiny?	Projevují soucit s obětí a porozumění neférovosti ubližování silných slabým.	Oběť je kritizována a znevažována. Často je obviněna, že si to vlastně způsobila sama.
Jak se členové skupiny vztahují k trpící nebo zraněné oběti?	Agresoři nejsou vnímáni jednoznačně pozitivně, ale diferencovaně. Okolí se to nebojí vyjádřit.	Oceňují, chválí a brání agresory, případně pro ně hledají polehčující okolnost.
Jaká je atmosféra ve skupině?	Malá soudržnost, nespolupráce, omezená svoboda projevu a názoru. Atmosféra je však ještě „živá“.	Těžká atmosféra strachu, napětí a nesvobody. Špatně se tu „dýchá“,

Zdroj:

KOLÁŘ, M. *Bolest šikánování*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-513-X

Příloha č. 5: Agresor

První typ: agresor hrubý, fyzický

Jedná se o jedince, který k týrání své oběti používá fyzické převahy a síly, „pase“ se na fyzickém utrpení oběti. Většinou se jedná o jedince, který doma zažívá něco podobného, za své prohřešky je tvrdě trestán bitím, zákazy, nezřídka je ponižován a znevažován. Často ho vychovávají nečitelní rodiče, tzn. ti, kteří trestají či chválí podle nálady. Nečitelnost vyvolává u jedinců nejistotu a napětí.

Druhý typ: agresor jemný, kultivovaný

Jedná se o jedince, který se k dospělým lidem a učitelům chová velice pěkně. Často je učiteli označován za hvězdu třídy, kterou nikdo nepodezřívá. Nikdy neublíží oběti sám. Většinou stojí v pozadí jako šedá eminence a má své pomahače, kteří plní jeho příkazy. Staví se do pozice „já nic, to všechno oni“. V rodinách většinou panuje tvrdá autoritativní výchova, která často hraničí až s vojenským drilem. Plní příkazy rodičů, jeho svobodná vůle je pošlapána. Prožívá velké napětí, které musí někde kompenzovat.

Třetí typ: agresor srandista

Tento jedinec si nepřipouští žádnou zodpovědnost a žádné starosti. Snaží se životem proplouvat bez překážek, pokud se nějaká objeví, spíše ji obchází, zřídka se ji snaží překonat. Učitelům bývá příjemný a pokud ho učitel přistihne při ubližování oběti, často se brání slovy „to byla jenom sranďa“. Rodina agresora bývá volnomyšlenkářská, rodiče vedou dítě stylem „hlavně si z ničeho nedělej hlavu“, hranice ve výchově jsou naprosto nejasné.

Čtvrtý typ: agresor spouštějící ekonomickou šikanu

Jedná se o jedince, jehož rodina preferuje nadbytek materiálních věcí, každou novinku musí mít. Potomka maximálně podporují a chtějí, aby byl co nejlepší za každou cenu. Dítěti ale chybí cit a opravdové rodičovské souznění, není mu umožněno zažít touhu. Jestliže dítě nemusí po ničem toužit, nebude si vážit věcí. Pokud se nenaučí vážit si materiálních věcí, proč by si mělo vážit mezilidských vztahů?

Zdroj:

MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6

Příloha č. 6: Oběť

První typ: oběť na první pohled

Jedná se o děti, které svému okolí vysílají signál slabosti, jsou bojácní. Jsou zamklé, sedí osamoceně, neumí se bránit. Jsou to děti, o které mají matky přehnaný strach, je u nich tlumená přirozená aktivita slovy „nechod“, „neběhej“, „mlč“.

Druhý typ: oběť setrvávající dlouhou dobu pod ochrannými křídly matek nebo babiček

Jedná se o děti, v nichž jejich rodiče vidí především nesamostatné děti, za které musí všechno vyřizovat, všude je hlídat a mít nad nimi dohled.

Třetí typ: handicapované děti

Tyto děti jsou velmi snadnými oběťmi. Učitel musí především znát, jaké zvláštní potřeby má postižený jedinec.

Čtvrtý typ: učitelské děti

Tyto děti bývají častými oběťmi šikany, především v případě, kdy rodič-učitel učí na stejné škole. To, co ostatním dětem obvykle projde, neprojde učitelskému dítěti.

Zdroj:

MARTÍNEK, Z. *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2007, ISBN 80-86956-29-6

Zpracovali: Mgr. Jaroslav Korselt (školní metodik prevence Gymnázium Český Brod)
Ing. Bc. Jana Stanková (výchovní a kariérní poradce na Střední škole managementu a grafiky Český Brod-Liblice)

Schválil: Mgr. Jiří Krčmář
ředitel školy

V Českém Brodě dne 19. 9. 2022

Projednáno na pedagogické radě dne 20. 9. 2022